

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА

NO.47 (3167)

ЧАЦВЕР, 10 СНЕЖНЯ, 2009

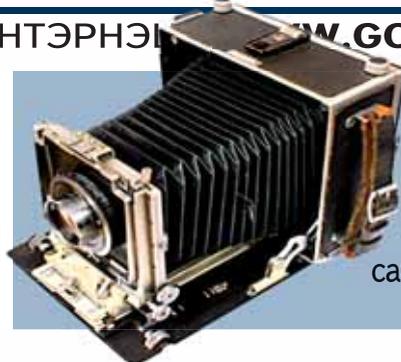
ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭТ-САЙЦЕ WWW.GOLAS.BY

Ля вытокаў майстэрства
У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры праходзіць выстава вырабаў народных рамёстваў **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Незвычайная калекцыя
У мінскім музеі-галерэі сабраны сотні рарытэтных фотаапаратаў **Стар. 4**

Спадчына не можа быць без нашчадкаў

Не так даўно ў Парыжы адбылася 35-я сесія Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА, на якой Беларусь была абрана членам Выканаўчага савета. Аб дзейнасці Арганізацыі па пытаннях адукацыі, навукі і культуры ў нашай краіне і новых перспектывах расказаў старшыня Нацыянальнай камісіі Беларусі па справах ЮНЕСКА Уладзімір Шчасны.

— Увогуле ЮНЕСКА — небагатага арганізацыя. Яе двухгадовы бюджэт усяго 617 мільёнаў долараў. І гэта на 200 дзяржаў. Параўнальна з бюджэтам сярэдняга амерыканскага універсітэта, — адзначае Уладзімір Шчасны. — Роля ЮНЕСКА недонарская, а каталізатарская. Мы паказваем актуальныя напрамкі, вылучаем невялікія сумы, а далей дзякуючы аўтарытэту арганізацыі праекты атрымліваюць падтрымку дзяржавы або для іх знаходзяцца нейкія пазабюджэтных сродкі.

Калі ад назвы ЮНЕСКА і павявае графскім арыстакратызмам, то гэта хутчэй ад вытан-

чанасці праектаў. Стварэнне ў Смільавічах экспазіцыі, прысвечанай вядомаму прадстаўніку парыжскай мастацкай школы Хаіму Суціну, ці, напрыклад, перадача Дзяржаўнаму музею гісторыі тэатральнай і музычнай культуры архіва Міхала Клеафаса Агінскага — чым не высакародны занятак?

Ці вось яшчэ прыклады: 600 гадоў таму князь Ягайла ўсталяваў у Белавежскай пушчы запаведны рэжым, а зусім нядаўна юбілей Нацыянальнага парку адзначылі пры падтрымцы ЮНЕСКА. Ефрасіння Полацкая вучыла людзей грамаце, а пры падтрымцы Нацыянальнай камісіі распрацавалі камп’ютэрную праграму, якая дазваляе сляпым і людзям са слабым зрокам чытаць электронныя кнігі на рускай, беларускай і англійскай мовах і карыстацца інтэрнэтам...

Самае дарагое, што

ёсць у нашчадкаў графскіх і княжых родаў, гэта іх спадчына. Зразумела, што ЮНЕСКА — шматпрофільная арганізацыя, і роля яе не абмяжоўваецца складаннем розных спісаў культурнай і іншай спадчыны, але, па-мойму, гэта самы яркі напрамак яе дзейнасці. І вельмі хочацца, каб у гэтых спісах было больш беларускіх назваў. У кастрычніку ўжо адбылася радасная падзея: беларускі рытуал упершыню з’явіўся ў спісе элементаў сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны, мае патрэбу ў ахове. Гэта абрад «Калядныя цары», які ўключае эле-

менты карнавалу і характэрны толькі для вёскі Семежава Капыльскага раёна. Але суразмоўца зноў не раіць спяшацца з высновамі:

— «Цары» — гэта наш першы пілотны праект. Для ўключэння яго ў Сусветны рэестр нематэрыяльнай культурнай спадчыны павінна прайсці яшчэ чатыры гады. За гэты час нам трэба даказаць, што яму больш нічога не пагражае. У будучым прэтэндаваць на ўключэнне ў спіс могуць традыцыйныя бортніцтва і тэхналогія ткацтва неглюбскіх ручнікоў, якія захаваліся на Палессі. → **Стар. 2**

Замкавы комплекс “Мір” унесены ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА

Блізкія суседзі, добрыя сябры

На Беларусі пражывае болей за дзвесце тысяч этнічных украінцаў

Іван Ждановіч

Не раз даводзілася чуць: беларусы ў сяброўскай бядзе ахвотна спяваюць і ўкраінскія песні. Ведаюць “ехалі казакі, ды на Украіну”, і “Галю ж мая, Галю, дай вады напіцца...”, і “Чырвону руту”... А даследчыкі культуры Палескага рэгіёну, памежных

тэрыторый знаходзяць безліч агульных матываў, вобразаў у беларуска-ўкраінскім фальклоры. Між іншым, на нядаўняй прэзентацыі “Кнігі Вялікага княства Літоўскага” польскі мастак Андзей Струміла, адзін з ініцыятараў праекта, урачыста ўручыў каштоўнае выданне і Паслу Украіны ў Беларусі Ігару Ліхавому.

“Нашы народы лучаць даўня сувязі. Мы 249 гадоў жылі некалі ў адной дзяржаве: Вялікім княстве Літоўскім, — гаворыць Віктар Гутюўскі, старшыня Беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра”. — Не сакрэт, вельмі блізкія і нашы мовы: каля 70 працэнтаў словаў беларусаў і ўкраінцаў супадаюць. Мы лёг-

ка, без перакладчыкаў, разумеем адзін аднаго, і спадзяемся, што так будзе і надалей. Да таго ж нам блізкая ментальнасць беларусаў, іх талерантнасць, добразачлівае стаўленне да людзей іншых этнасаў. У нашых народаў, на мой погляд, ёсць усе падставы для ўмацавання і развіцця супрацоўніцтва”. → **Стар. 2**

Цеплыня роднага краю

Іван Іванаў

Колькі нашых суайчыннікаў знаходзіцца сёння ў розных краінах свету — у тым ліку і пра гэта пад час анлайн-канферэнцыі гаварыў Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка

Па словах Леаніда Гулякі, ёсць розныя лічбы наконт колькасці беларусаў, якія жывуць за межамі краіны: і два, і тры, і нават тры з паловай мільёны чалавек. Статыстыка — неафіцыйная, бо сабраць дадзеныя па ўсім свеце немагчыма. Хаця ёсць і пэўная канкрэтнасць па асобных краінах. У прыватнасці, Леанід Гуляка сказаў, што “ў ЗША і Канадзе беларусаў менш за мільён, у Ізраілі — каля 130 тысяч, у Аўстраліі — да 20 тысяч, у Вялікабрытаніі — каля 7 тысяч”.

Што тычыцца суседніх краін, то ў Расіі, паводле звестак Л. Гулякі, пражывае 814 тысяч беларусаў (дадзеныя перапісу 2002 года), прычым у Маскве, Санкт-Пецярбургу і Ленінградскай вобласці — каля 100 тысяч нашых суайчыннікаў. Ва Украіне налічваецца 275 тысяч беларусаў (дадзеныя перапісу 2001 года), а па неафіцыйных дадзеных колькасць іх даходзіць да 400 тысяч. У Польшчы — 50 тысяч (дадзеныя 2002 года), а па неафіцыйных звестках таксама значна больш — 250 тысяч. У Латвіі нашых суайчыннікаў прыкладна 95 тысяч, у Літве — 55 тысяч.

Што тычыцца Эстоніі і Малдовы, то там нашых суайчыннікаў — па 20 тысяч, у Казахстане — 95 тысяч, у Кыргызстане — 2,5 тысячы.

Шэраг пытанняў, якія задаваліся пад час анлайн-канферэнцыі на Інтэрнэт-сайце БЕЛТА, тычыліся супрацоўніцтва царквы і дзяржавы ў сацыяльнай сферы, пашырэння міжрэлігійнага дыялогу, будаўніцтва і рэканструкцыі культавых будынкаў, арганізацыі паломніцтваў па святых месцах краіны, нацыянальнага складу беларускага грамадства. Дарэчы, як адзначыў Л. Гуляка, сёння ў шматканфесійнай і шматнацыянальнай Беларусі зарэгістраваны 3094 рэлігійныя абшчыны розных канфесій, пражываюць людзі 141 нацыянальнасці.

Спадчына не можа быць без нашчадкаў

Сцежкамі памяці

Надзея Радзівон

Мемарыяльны комплекс “Хатынь” цяпер зручна наведваць і людзям з абмежаванымі магчымасцямі

У “Хатыні” рэалізаваны праект па стварэнні безбар’ернага асяроддзя. Тут з’явілася дзесяць пандусаў для перамяшчэння інвалідаў-калясачнікаў. “Сорак гадоў таму, калі ствараўся комплекс, пра безбар’ернае асяроддзе ніхто не задумваўся. Але час дыктуе новыя правілы, і да 65-годдзя Перамогі было вырашана абсталяваць мемарыял пандусамі і поручнямі. Мы зрабілі вялікую справу!” — сказаў адзін са стваральнікаў мемарыяла Леанід Левін. На яго думку, гэта будзе зручна не толькі інвалідам, але і іншым наведвальнікам комплексу — ветэранам вайны, якім цяжка перамяшчацца, а таксама маці з дзіцячымі каляскамі.

Хатынь — сімвал трагедыі народа і сумная старонка гісторыі часоў Вялікай Айчыннай вайны. Як вядома, фашысцкія карнікі 22 сакавіка 1943 года спалілі вёску і яе жыхароў. У агні згарэлі 149 чалавек, у тым ліку 75 дзяцей. З дарослых жыхароў вёскі выжыў толькі 56-гадовы каваль Іосіф Камінскі.

Мемарыяльны комплекс у памяць пра загінулых адкрыўся 5 ліпеня 1969 года, у 25-ю гадавіну вызвалення Беларусі.

Ля вытокаў майстэрства

Марат Гаравы

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры праходзіць выстава вырабаў народных рамёстваў

У экспазіцыі можна пабачыць тканяныя абрусы, ручнікі, пакрывалы і габелены, рэканструяваныя народныя касцюмы, якія насілі жыхары Гомельшчыны і Брэста. Прадстаўлены тут вырабы з керамікі, саломкі і дрэва, створаныя мастакамі, мадэльерамі, канструктарамі і вышывальшчыцамі прадпрыемства “Скарбніца”.

На выставе паказаны ўнікальныя работы таленавітых майстроў. Выбар месца для яе правядзення — Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры — не выпадковы. Бо ля вытокаў нацыянальнай пісьмовай і вуснай творчасці ляжаць традыцыйныя фальклор і рамёствы, якія перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

Арганізатары выказалі надзею, што экспазіцыя выкліча ў глядачоў цікавасць і падштурхне іх да авалодання сакрэтамі народных рамёстваў. Таму на выставе пройдуць майстар-класы па пляценні саломкі, вырабу паясоў і вышыўцы.

Да слова, навукова-экспериментальная лабараторыя для вывучэння, адраджэння, захавання, развіцця і папулярызацыі беларускіх народных рамёстваў была створана ў краіне яшчэ ў 1976 годзе. Затым яна вырасла ў прадпрыемства “Скарбніца”. І вось сёння яго майстры працягваюць традыцыі продкаў.

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Што тычыцца іншых спісаў ЮНЕСКА, то ў сусветны рэестр «Памяць свету» пасля рэканструкцыі былі ўключаны архівы і бібліятэка Радзівілаў. А цяпер заканчваецца стварэнне каталога для наступнай віртуальнай рэканструкцыі бібліятэкі Храптовічаў. У планах — вялікі праект па рэканструкцыі дакументальнай спадчыны Сапегаў (пасля гэтага, можа, нарэшце, адрэстаўруюць палац у Ружанах, бо трэба недзе будзе ўсё размясціць). А вось аднаўленне Косаўскага замка і маёнтка Агінскага ў Залессі зусім не за гарамі — ужо гатова практна-каштарысная дакументацыя.

У Каляндар памятных дат ЮНЕСКА ў свой час патрапілі Напаoleon Орда, Ігнат Дамейка, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. Цяпер Нацыянальная камісія дабілася

ўключэння туды мастака Івана Хруцкага. А значыць, надыходзячае ў лютым 200-годдзе з дня яго нараджэння будзе адзначацца з адпаведным размахам.

І нарэшце аб самым галоўным. Ці папоўніцца Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА новымі беларускімі назвамі? Колькасць такіх аб’ектаў ужо набліжаецца да тысячы, і з кожным годам патрапіць туды ўсё цяжэй, але Уладзімір Шчасны не губляе аптымізму:

— Многія прапануюць на гэтым спыніцца, але мы працуем. Усяго ў Беларусі вызначана 12 такіх аб’ектаў. На разглядзе Міжнароднага савета па ахове помнікаў цяпер знаходзіцца Аўгустоўскі канал. Праўда, у спіс лягчэй патрапіць сэрыйным, транснацыянальным аб’ектам. Напрыклад, на ўключэнне прэтэндуе Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, але ў адзіночку шанцаў у яго амаль няма. Затое ён можа быць цікавы як адзін з магнацкіх палацава-паркавых ансамбляў XVIII–XIX стагоддзяў, размешчаных уздоўж Дняпра ў Беларусі, Расіі і Украіне. Па такой жа схеме да сусветнай спадчыны можа далучыцца драўлянае дойлідства Палесся або, напрыклад, культывы будынік абароннага тыпу ў Літве, Беларусі і Польшчы. У нас дзве такія царквы — у вёсках Сынковічы і Мураванка.

Царква ў вёсцы Мураванка — прэтэндэнт у Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА

СУПОЛЬНАСЦЬ

Блізкія суседзі, добрыя сябры

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Украінцы ў Беларусі аб’ядналіся яшчэ ў часы Саюза: у студзені 1991 года. Цяпер у “Ватры” ёсць сябры ў Віцебску, Бабруйску, Магілёве, Лідзе і іншых гарадах. Увогуле, як мне казалі, амаль трэць украінцаў пражывае за межамі Украіны. У Беларусі іх звыш 230 тысяч: сярод некарэнных этнасаў яны займаюць трэцяе месца пасля рускіх і палякаў. А яднаюцца суайчыннікі — каб захоўваць, развіваць сваю мову, культуру, традыцыі. Прычым некаторыя святы ўкраінцы адзначаюць разам з беларусамі. Важны момант: яшчэ ў 1999 годзе братні дзяржавы падпісалі пагадненне пра супрацоўніцтва ў забеспячэнні правоў асобаў, якія адносяцца да нацыянальных меншасцяў.

“Паколькі воляй лёсу мы аказаліся ў Беларусі, то шукаем і знаходзім гістарычныя карані выдатных людзей Украіны, якія тут нарадзіліся альбо некаторы час жылі, працавалі, — раскавае пра адзін з важных кірункаў работы аб’яднання Віктар Гутоўскі. — Скажам, наш гецьман Піліп Орлік нарадзіўся ў Беларусі, у вёсцы Косуці цяперашняга Вілейскага раёна. І гэта нас, украінцаў, і вельмі радуе, і збліжае з беларусамі. Ён, як вядома,

аўтарпершай Канстытуцыі ў Еўропе, прынятай у 1709 годзе. Як бачыце, сёлета год юбілейны, з гэтай нагоды Беларусь наведвала прадстаўнічая ўкраінская дэлегацыя, якая пабывала і на бацькаўшчыне гецьмана. Мы ж робім захады, каб паставіць яму ў Беларусі помнік, бо гэты чалавек, на наш погляд, і вялікі беларус, і вялікі украінец: ён яднае нашы народы. І яшчэ адна асоба — мітрапаліт Кіеўскі і Галіцкі Сільвестр Косаў — родам з Віцебшчыны, ён быў епіскапам у Магілёве”.

Як вялікае свята ўкраінцы Беларусі штогод адзначаюць дзень нараджэння Тараса Шаўчэнкі. Сёлета ўрачыстасць з нагоды 195-х угодкаў прайшла ў мінскім Доме дружбы, там былі і сябры таварыства “Беларусь-Украіна”, выступалі самадзейныя калектывы. І шэраг добрых спраў украінцы ў гэтым годзе прысвячалі памяці Кабзара. Скажам, сябры аб’яднання “Ватра” высаджвалі дрэвы па Беларусі, па ініцыятыве ўкраінцаў прадстаўнікі розных нацыянальна-культурных супольнасцяў краіны на тэрыторыі Музея народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам напярэдадні Свята Перамогі ўпершыню высадзілі разам алею Дружбы. “Усяго пасаджана трыццаць ліпаў, і яны

добра прыжыліся, — радуецца Таццяна Бей, намеснік старшыні аб’яднання “Ватра”. — Акрамя таго, атрымалася зладзіць пад час акцыі сапраўднае свята дружбы. Усяго ж сёлета па Беларусі мае суайчыннікі высадзілі каля 4 тысяч дрэваў. Гэта знак нашай

Украінка Таццяна Бей адчувае сябе свайой у Беларусі

удзячнасці Беларусі”.

Сама Таццяна Паўлаўна родам з Вінніцы, прыехала ў Беларусь за мужам-вайскоўцам. Ёй, аднак, блізкая і беларуская культура, бо адсюль ідуць родавыя карані па маці. Таццяна — загадчыца бібліятэкі

ў вялікім пасёлку Калодзішчы пад Мінскам. Яна лічыць вельмі важным для кантактаў прадстаўнікоў розных этнасаў Фестываль нацыянальных культур у Гродне. “У ім мы з вялікім імпатам удзельнічаем, і менавіта там больш даведваемся адзін пра аднаго,

кую праграму. У ёй занята каля 20 дзяцей: яны танцуюць, паказваюць невялікую тэатральную пастапоўку, спяваюць”. У тым вялікая заслуга харэографа Ірыны Несцярчук. Дзеці ў “Надзеі” — пераважна беларусы, а найбольш эмоцый дзея, па словах Таццяны, выклікае ў бабуляў і дзядуляў з украінскімі каранямі. Каб далучыць юных артыстаў да ўкраінскай культуры, “Ватра” арганізоўвала для іх “гастролі” на фестываль “Зоры над Бугам” у горад Ачакаў, выступалі яны і на сцэне Нацыянальнага тэатра оперы і балета ў Кіеве.

Заваёўвае ў Беларусі вядомасць фольк-ансамбль “Украінська пісня”, створаны тры гады таму. Нядаўна ён выступаў на міжнацыянальным фестывалі “Яднанне” ў Мінску. І на Мінскім абласным фестывалі народнай культуры ў Маладзечне прадстаўнікі ўкраінскай дыспары таксама паказалі адметныя нумары: тэатральна-харэаграфічную кампазіцыю “Дзявочыя вясновыя мары”, прыгожыя песні з падтанцоўкамі. А салістка Юлія Чэркоўская з поспехам прэзентавала новую песню “Чырвоны ветразь”.

Важна, што ўкраінцы Беларусі сёння маюць магчымасць выпускаць і ўласныя газеты: “Украінец Беларусі” і “Ватра”.

Патрапіўшы аднойчы ў берасцейскі Драгічын, вы палюбіце гэты палескі гарадок назаўсёды. І як жа не палюбіць?! Вядомасць паселішча мае яшчэ з 1452 года, калі насіла назву Давячоравічы. Ужо ў 1623-м вёсцы быў нададзены статус мястэчка. А згодна інвентару 1788 года Драгічын — сапраўдны горад. І хаця ніколі не было тут шмат насельніцтва, ва ўсе стагоддзі — і даўней, і бліжэй да нас па часе — у вырай адсюль у розныя старонкі выляталі дастойныя сыны і дачкі Айчыны...

Знічкі Айчыны

Алесь Карлюкевіч

Бываючы ў Гродне і завітваючы ў Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт, даўно прашу мясцовых выкладчыкаў, найперш — гісторыкаў пашукаць архіў былога выкладчыка, а затым і загадка кафедры элементарнай матэматыкі Арсена Яўгенавіча Кастальскага (1907–1963). Справа ў тым, што ён — урадженец Драгічына. І, па некаторых звестках, акрамя заняткаў дыдактычнай і элементарнай матэматыкай, цікавіўся гісторыяй сваёй любімай навукі і гісторыяй матэматычнай адукацыі. Дык, можа быць, у полі зроку даследчыка была фігура і другога драгічынца — Хаіма Іегудавіча Гохмана?.. Нарадзіўся Хаім 22 студзеня 1851 года. Пачатковую адукацыю атрымаў у Драгічыне. З самага дзяцінства цікавіўся матэматыкай, механікай. У 1866 годзе ў Херсоне, куды яго сям'я перабралася з Драгічына, паступіў у 3-ці клас гімназіі. Затым вучыўся ў Новарасійскім універсітэце на прыродазнаўчым аддзяленні фізіка-матэматычнага факультэта. Закончыў універсітэт у 1876 годзе. За студэнцкую работу “Аналітычны метады рашэння пытання аб зачэпленні” атрымаў залаты медаль. Вынайшаў метады вымярэння глыбіні мора без дапамогі вярэйкі. У 1883 годзе адкрыў у Адэсе прыватнае вучылішча. Але праз некаторы час быў прызначаны інспектарам Жытомірскага яўрэйскага педагагічнага інстытута. Пасля, калі вунь зачынілі, адправіўся ў навуковую камандзіроўку ў Еўропу. Слухаў лекцыі ў Берлінскім універсітэце. У 1890 стаў доктарам прыкладной матэматыкі. Дысертацыя была пакладзена ў аснову першага тома манаграфіі “Кінематыка машын”. У хуткім часе выдаў і другі том гэтай сур'ёзнай працы, якая выклікала шырокі рэзананс у навуковым свеце. Наш зямляк аказаўся адным з заснавальнікаў Адэскага аддзялення Расійскага тэхнічнага таварыства. Дык, можа быць, гэтая постаць таксама была ў полі зроку другога драгічынскага матэматыка, Арсена Кастальскага?..

Непадалёку ад Драгічына —

старажытнае паселішча Бездзеж. Дасведчаныя турысты ведаюць пра тое, што гэтая і суседнія вёскі здаўна славіліся прыгожымі фартухамі. Таму ўжо ў нашы часы тут і быў створаны адмысловы музей — “Бездзежскі фартушок”. Такого болей нідзе ў свеце няма. З Бездзежам звязаны і імёны дзяржаўнага, палітычнага дзеяча, мемуарыста Юльяна Нямцэвіча

Драгічын. На галоўнай вуліцы. 1916 г.

Драгічынскі раён. Хомск. Сінагога. 1920-я гады

(“...я іду паглыбляцца ў літоўскія бары”, — пісаў ён, вандруючы па Берасцейшчыне), і надзвычай прадуктыўнага гістарычнага пісьменніка Юзафа Крашэўскага, які, відавочна, і не аднойчы празджаў праз славу тае мястэчка. А ў 1898 годзе ў Бездзежы нарадзіўся рускі празаік Дзмітрый Стонаў. У 1906–1912 вучыўся ў камерцыйным вучылішчы ў Брэст-Літоўску. У 1920-м у Палтаве пазнаёміўся з У.Караленкам. Першыя кнігі апавяданняў і нарысаў Стонава пачылі свет у сярэдзіне 1920-х, а ў хуткім часе наш зямляк выдаў і аўтабіяграфічны раман “Сям'я Раскіных”, дзе ёсць шмат згадак пра брэсцкае Палесце, Бездзеж, Кобрын, Янава (сённяшні райцэнтр Іванавы), пра родных і блізкіх яму людзей. У 1934-м Дзмітрыя Міронавіча прынялі ў Саюз пісьменнікаў СССР. У 1936 годзе выйшла ці не самая запамінальная з яго даваенных кніг

Драгічын. Галоўная вуліца. 1916 г.

Драгічын. Мост. 1916 г.

Драгічын. Ускраіна. 1916 г.

ноччу”. Надрукаваць іх асобнай кнігай удалося толькі ў 2007-м, амаль праз паўстагоддзя пасля смерці празаіка.

...Уважлівым да памятак пра сваю малую радзіму быў і яшчэ адзін драгічынец — Георгій Якаўлевіч Рылюк, які нарадзіўся ў вёсцы Пікачы 6 сакавіка 1935 года. Кандыдат геаграфічных навук, прафесар кафедры фізічнай геаграфіі мацерыкоў і акіянаў, ён доўгія гады выкладаў у Беларуска-літоўскім дзяржаўным універсітэце. Аўтар болей 100 навуковых публікацый. Сааўтар падручнікаў па геаграфіі для 7 і 11 класаў. А яшчэ яго пярэ належаць манаграфія “Вытокі геаграфічных назваў Беларусі з асновамі агульнай тапанімікі”. Такая літаратура заўжды на вагу золата. І вельмі шкада, што гэтая і яшчэ шэраг іншых кніг падобнага кшталту пачалі выходзіць ужо незадоўга перад смерцю вучонага.

Але ж давайце яшчэ вернемся ў Драгічын. Горад, цэнтр якога некалі вызначалі плошча ды тры вуліцы — Пірковіцкая, Пінская і

Хомская, выпеставаў, вывучыў і выгадаваў мастакоў-жывапісцаў Генадзя Пясецкага і Уладзіміра Кожуха. Свае першыя малюнкi зрабіла ў старажытным палескім горадзе расійская мастачка, таленавіты кніжны графік Аксана Лапа. Некаторы час яна працавала ў Маскве галоўным мастаком выдавецкага дома “Літаратурная Россия”. Працуе і ў галіне насьценнага жывапісу. З Драгічынам звязаны лёс польскага педагога і публіцыста пачатку XIX стагоддзя Якава Фалькоўскага, чья кніга “Рознабаковыя павучанні для дзяцей” выдавалася ў Варшаве ў 1820-я гады сем (!) разоў.

Слава горада — слава яго ўрадженцаў. Нават і тады, калі сыны і дачкі раскіданы па ўсім свеце. Так яно, відаць, складваецца ва ўсе стагоддзі. Чалавек пачаткова зарыентаваны на рух, падарожжы. Галоўнае — каб не забываўся, адкуль сляды яго вынікаюць...

© В поісках утраченнаго

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Незвычайная калекцыя

У мінскім музеі-галерэі сабраны сотні рарытэтных фотаапаратаў

Людміла Мінкевіч

Калекцыяніруюць многае: паштоўкі, манеты, керамічныя фігуры, кубкі, тэатральныя буклеты... Іншая прыхільнасць у Віктара Суглоба і Рыгора Шацэрніка — фотаапараты і фотатэхніка. Аб'яднаўшы калекцыі, прафесійныя фатографы стварылі ў верасні 2004 года музей "Свет фота". Праект досыць незвычайны. Па-першае, гэта адзін з нямногіх прыватных музеяў у Беларусі, адкрыты для публікі. Па-другое, фотамузеі наогул рэдкая з'ява: у свеце іх каля трыццаці. Патрэця, унікальны сам фонд музея: каля 2000 (!) экзэмпляраў фотатэхнікі, з якіх каля чатырохсот — замежныя адзінкі. Экспазіцыя змяшчае толькі п'ятую частку фонда, але і ад гэтых фотаэкспанатаў, паверце, вочы разбягаюцца.

Фотаапараты аматарскія і прафесійныя, з далонь дзіцяці і ў чалавечы рост, пластыкавыя і металічныя, дзіцячыя і шпіёнскія, савецкія і замежныя... Геаграфія паходжання фотаграфічных экспанатаў таксама шырокая: Амерыка, Францыя, Германія, Англія, Японія, Кітай. Тут такія вядомыя брэндзі, як Zeiss Ikon, Voigtlander, Kodak, Canon, Leitz... Сярод замежных экспанатаў і старажылаў — англійская камера 1842-1845 гадоў (заўважце, сам прынцып фатаграфіі запатэнтаваны ў 1839 годзе).

"Аднак аснова калекцыі — гэта савецкая тэхнічная фотапрадукцыя. На базе яе створана і кніга-каталог на 625-і старонках "1200 фо-

ЛЮДМИЛА МИНКЕВИЧ

Колькі непаўторных імгненняў завілі гэтыя аб'ектывы

таапаратаў з СССР", прэзентацыя якой нядаўна адбылася", — расказвае, падводзячы да "савецкага" стэнда Юрый Васільеў, заслужаны дзеяч культуры.

Тут прадстаўлены ўсе пяць прамысловых груп, што выпускалі фотапрадукцыю ў савецкі час. Гэта Краснагорск са знакамітым "Зенітам", Ленінград са "Зменай", украінскія Кіеў і Харкаў з "Лейкамі" і "ФЭДамі". І нарэшце Беларускае опытка-механічнае аб'яднанне. Нягледзячы на тое, што ў Беларусі не было развітой фотапрамысловасці, кожны 4-ы фотаапарат у СССР быў беларускім: краіна выпускала вялікія партыі папуляр-

ных аматарскіх фотакамер.

Побач з "мыльніцамі" — апараты спецпрызначэння. "Вось гэты кіеўскі фотаапарат, — Юрый паказвае на невялікую, падобную да запалкавай каробку, — выкарыстоўвалі ў ваеннай разведцы. Гэтым, схаваным у гадзіннік на ланцужку, забяспечваліся чыкагскія паліцэйскія яшчэ ў 1904 годзе. А маленькі фотаапарат побач, які хаваўся ў камуфляжы, альбо ў кнізе з адтулінай замест старонак, служыў супрацоўнікам службы бяспекі". Яшчэ ў музеі можна ўбачыць апараты, створаныя для патрэб навукі, медыцыны, фотопалявання, аэра- і падводных зды-

мак, вялізныя павелічальнікі, васьмікілаграмовыя аб'ектывы. І нават фотаальбом выпускальніцы жаночай гімназіі, што захаваў бездакорную якасць і праз 102 гады...

Незвычайнасць "Света фота" ў тым, што гэта не толькі музей, але і галерэя. Штомесяць тут з'яўляюцца працы як таленавітых маладых аўтараў, так і прызнаных фотамастакоў. У сценах галерэі выстаўлялі аўтарскія калекцыі такія знакамітыя майстры фотамастацтва, як Віталь Бутырын (Літва), Тосіка Азава (Японія), Валдзіс Браўнс (Латвія), Ежы Пэнтэк (Польшча), Валерыя Федарэнка, Алег Яравенка (Беларусь) і іншыя.

ТРАДЫЦЫ

Ажываюць міфы ў Паазер'і

Праздэд Дзеда Мароза пабудоваў у Пастаўскім раёне вёску для сустрэч з турыстамі

Дзіяна Курыла

Дырэктар Пастаўскага цэнтра турыстычных паслуг Ягор Шушкевіч пераканаўча расказвае аб тым, што Зюзя Паазерскі — персанаж старажытнаславянскай міфалогіі, бажства холаду і марозу, а яшчэ яго часта завуць праздэдам Дзеда Мароза. Пяты год Зюзя жыве пад Паставамі, на Віцебшчыне, і, мяркуючы па ўсім, яму там добра. Вакол збіраецца ўсё больш старажытнаславянскіх бажкоў, для якіх ён пабудоваў сваю Зюзеву вёску. Сярод навасёлаў

— Лазнік, для яго Зюзя змайстраваў лазню. Ёсць і Халун, якому, праўда, жыллё не трэба: яму падаваць гарэз, каб пасадзіць іх у вялізны мех ды палянецць з імі за далёкія далечы. З некаторымі жыхарамі магічнай вёскі гасцям можна пазнаёміцца, а іншых толькі пабачыць у партрэтнай Галерэі духаў. Ды яно і лепш, бо нездарма ж кажуць: не будзі ліха, пакуль яно ціха...

Яшчэ адным дзівацтвам Зюзевай вёскі стане Музей абярэгаў. Пад страхом вясковага хаты Зюзя сабраў усё, што, па

меркаванні нашых продкаў, валодае абярэжнай сілай — вілы, венік, і нават парог... І гатовы расказаць пра кожны прадмет. Як адзначыў Ягор Шушкевіч, Зюзя дакладна звернуў свае веды пра абярэгі з тым, што напісалі фальклорысты і знаўцы народнай культуры. Свой юбілейны сезон Зюзя Паазерскі пачне 18 снежня. Як і раней, першымі гасцямі яго стануць мясцовыя школьнікі. Праздэд Дзеда Мароза звычайна частуе ўсіх у гасціннай карчме гарачай травяной гарбатай з самавара, блінамі і пернікамі, вы-

Калі ласка, да нас, у Паазер'е!

печанымі па старадаўніх рэцэптах. У сядзібе будзе працаваць кірмаш народных рамёстваў "Паазерскія забавы", каб сувенір ад Зюзі змог павезці кожны хто жадае. Па традыцыі чакае гасцей абноўленае тэатралізаванае шоў. Інтрыга яго такая: сталая спадарожніца Зюзі, цётка Завая, выкавала ледзяны куфар, схавала туды сак-

рэт, які і адкрые гасцям.

Між іншым, летась пад час зімовых канікулаў рэзідэнцыю Зюзі Паазерскага наведалі больш за 5 тысяч чалавек, сярод якіх турысты з Расіі, Кітая, Германіі, Італіі, Польшчы. А сёлета турфірма ўжо пачалі браніраваць для жадаючых пажаданую дату сустрэчы з Зюзем Паазерскім.

Са святочным настроем

Беларускае таварыства "Сябры" з эстонскага горада Нарвы адзначыла дзесяцігоддзе

Мерапрыемства, якое праводзілася ў Нарвскім доме культуры "Ругадзіў", стала для яго ўдзельнікаў, без перабольшвання, сапраўдным святам. Павіншаваць юбіляраў прыбылі прадстаўнікі ўсіх беларускіх суполак Эстоніі: Асацыяцыі беларусаў, культурна-асветніцкага таварыства "Крыніца" (г. Сіламяэ), "Беларуска-эстонскага згуртавання" (уезд Іда-Вірумаа), "Ялінка" (г. Марду), "Лёс" (г. Талін), аб'яднанняў іншых нацыянальных меншасцяў Нарвы, дзеячы культуры.

З прывітальнымі словамі да прысутных звярнуліся прадстаўнікі Міністэрства культуры Эстоніі, віцэ-мэр Нарвы, іншыя госці. Ад імя Генеральнага консульства Рэспублікі Беларусь у Таліне юбіляраў павіншаваў консул Станіслаў Венцэль, які таксама зачытаў зварот Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Беларусі на адрас беларускага таварыства.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся вялікі канцэрт з удзелам народнага ансамбля музыкі і песні "Лошніцкая бліскавіца" з горада Барысава, калектываў мастацкай самадзейнасці беларускіх суполак і іншых этнакультурных грамадскіх арганізацый Эстоніі.

Дэбют на малдаўскай сцэне

Андрэй Гусін

Тэатры з Магілёва прынялі ўдзел у міжнародным фестывалі ў Кішыніёве

Магілёўскія абласныя драматычны тэатр і тэатр драмы і камедыі прадставілі свае пастапоўкі на Міжнародным фестывалі камерных тэатраў і спектакляў малых формаў "МОЛДФЕСТ. РАМПА. РУ". Сустрэча акцёраў, рэжысёраў, драматургаў, крытыкаў стала для ўсіх добрай магчымасцю для творчай вучобы, абмену вопытам.

Магілёўскі драматычны тэатр прадставіў п'есу "Іншапланецянін", а Магілёўскі тэатр драмы і камедыі паказаў спектакль «Хачу быць хамячком... ці Прывітанне Бяссону». Беларускія акцёры выступілі на Кішыніўскай сцэне ўпершыню ў гісторыі незалежнай Малдовы.

Усяго ж на фестывалі з'ехаліся тэатральныя калектывы, дзеячы мастацтваў з Расіі, Украіны, Беларусі, Грузіі, Літвы, Ізраіля, Германіі, Балгарыі, Францыі. У рамках праграмы прайшло абмеркаванне спектакляў прафесійнымі тэатральнымі крытыкамі, майстар-класы рэжысёраў.